

KANDIDAT

9036

PRØVE

PED148 1 Pedagogiske grunnbegreper

Emnekode	PED148
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	08.12.2016 09:00
Sluttid	08.12.2016 15:00
Sensurfrist	02.01.2017 01:00
PDF opprettet	05.09.2018 13:45
Opprettet av	Digital Eksamen

1 Generell informasjon 08.12.2016

Emnekode: PED148

Emnenavn: Pedagogiske grunnbegreper

Dato: 08.12.2016

Varighet: 09:00-15:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: To av fire kortsvarsoppgaver og en av to drøftingsoppgaver må besvares for at studenten skal bestå eksamen. Ved sensur vil drøftingsoppgaven vektet tyngst.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Ja

Nei

Riktig. 0 av 0 poeng.

2 PED148 08.12.2016 - Kortsvarsoppgaver

Kortsvarsoppgaver: (Besvar to av disse fire). Max 500 ord pr kortsvarsoppgave

1. Gjør kort rede for filosofen Martin Bubers teori om jeg-du, og hva som preger denne typen undervisning og veiledning
2. Gjør kort rede for Csikszentmihalyis Flyt-teori
3. Gjør kort rede for forholdet mellom tilpasset opplæring og spesialundervisning
4. Gjør kort rede for tradisjonalisme og progressivisme, og nevnt en representant for hver retning

Skriv ditt svar her...

2. Csikszentmihalyis Flyt-teori

I denne redegjørelsen vil flyt-teoriens konsept fremkomme, såvel som relevant tilknytning til andre teorier for en mest mulig adekvat forståelse. Flyt-teorien, utarbeidet av Csikszentmihalyi, er en teori som omhandler et forhold mellom elev og innhold (erfaringsaksen i den didaktiske trekanten), og vil da automatisk representere en mer eller mindre individualistisk tilnærming til undervisning og læring. Bakgrunnen for navnet til teorien kan spores tilbake til det engelske uttrykket "to be in the flow", derav det engelske navnet "flow-theory". Uttrykket brukes om konseptet, der man jobber med et innhold, praktisk eller teoretisk, med en inderlig iver, og dermed vil man på sett og vis "glemme tid og sted". Dette fremstår i teorien som en ønskelig "tilstand" å befinne seg i, og teorien er utarbeidet for å forsøke å forklare hvordan en aktivt kan oppnå denne tilstanden.

Csikszentmihalyi mente at en måtte, for å oppnå flyten, arbeide med innhold som er lett nok til at individet ikke blir engstelig (mangel på tro om å mestre innholdet), men vanskelig (utfordrende) nok til at det ikke blir kjedelig. Hva som er lett og vanskelig vil være basert på individets læreforutsetninger. Innhold som befinner seg balansert i forholdet mellom vanskelig og lett innhold, befinner seg i det Csikszentmihalyi kalte "flytsonen", og det vil da være optimalt for en lærer å velge oppgaver og innhold som befinner seg i denne sonen.

Hva som er elevenes forutsetninger kan en knytte til Piagets skjema-teori. Ut fra skjemateorien, kan det tenkes at innholdet i flytsonen vil være et innhold som har en viss tilknytning til eksisterende skjema hos individet, og

vil ligge til grunnlag for å organisere nye skjema, så vel som akkomodere eller assimilere til de allerede eksisterende skjemaene. Presentasjon av innhold som allerede er organisert i skjemaer, og som verken vil organisere nye skjema eller reorganisere seg i de allerede eksisterende skjemaene, vil kunne oppfattes som kjedelig og for lite utfordrende for individet.

Flyt-teoriens konsept kan sterkt knyttes til Vygotskys teorier om "nærmeste utviklingszone" og det som i boken didaktisk arbeid blir presentert som "headfittingprinsippet". Headfittingprinsippet er et bildelig konsept for det samme som Flyt-teorien. Bildet innebærer at man skal helst ta på seg en hatt som har en litt større diameter enn hodet, men ikke så stor at den faller ned over ørene. Vygotskys teori om nærmeste utviklingszone er en sone med store likhetstrekk til Csikszentmihalyis flytsone.

4. Redegjørelse av tradisjonisme og progressivisme med representanter fra disse.

Både tradisjonisme og progressivisme er begrep som viser til retninger med både praktiske og filosofiske røtter. Praksisen som utføres i hver av disse retningene vil som oftest være et resultat av det filosofiske, og arven fra representantene for disse retningene viser som regel et filosofisk grunn- og menneskesyn, med likhetstrekk til andre representanters syn i samme retning.

Tradisjonisme

I tradisjonismen regjerer som regel et kollektivt grunnsyn, der samfunnets interesser triumferer individets. Tradisjonistisk undervisning preges av at læreren er autoriteten i klassen, og skal disiplinere, samt har en forentning av disiplin hos elevene (jmf. disiplinens to sider, Didaktisk Arbeid). Skolens funksjoner som i didaktisk arbeid omtales som "latente funksjoner", fremstår ikke som latente i tradisjonismen, men er heller et hovedfokus. Disiplinen og underkastningen av autoriteter skal fungere som en integrasjonsprosess til et felles samfunn, om det enn er mekanisk eller organisk (Durkheim).

I tradisjonismen vektlegges presentasjonsaksen i den didaktiske trekanten (didaktisk arbeid), og lærerens forhold til innholdet kan defineres på to måter. Enten kan stoffet ha prioritet over læreren, noe som resulterer i en undervisning preget av fokus på lærebøkene, eller så kan læreren ha prioritet over stoffet, der læreren kan tolke innholdet i læreboken for en mer friere framlegging av stoffet. I begge tilfeller vil undervisningen ofte bli preget av "tavleundervisning", og lærer vil automatisk være den største rammefaktoren for undervisningen.

En sentral progressivist det siste århundret, og dermed relevant å presentere, er behavioristen Burrhus Skinner. Skinners operante betingning og adferdsendringer synes tradisjonistisk av at en autoritet skal kunne endre adferden til et annet individ etter sin eller samfunnets interesse.

Undervisning i tradisjonistisk perspektiv har dominert historien, men er nå kraftig utfordret av progressivismen.

Progressivisme

Progressivismen vektlegger individet og dets interesser og er preget av et filosofisk syn preget av en tanke om individets rettigheter og ukrenkelighet. Med interessestyrt og tilpasset undervisning skal elevene få muligheten til utvikle seg naturlig, og lærerens rolle blir da underlagt eleven. Læreren vil fungere mer som en veileder for elevene. Sokrates, som kalles den første progressivist, stilte spørsmål til folk for å "forløse" den kunnskapen han mente de allerede hadde. På denne måten veiledet han mennesket til en selvrealisering ved hjelp av ledende spørsmål fremfor en "overføring av kunnskap". I progressivismen vektlegges erfaringsaksen mellom elev og innhold, der elevens interaksjon med det innholdet som interesserer en er viktigst. Progressivistene har også dannelse som et mål i seg selv. Dannelse er det som er igjen når all kunnskap er glemt (Didaktisk arbeid). Enkelte mente, som Deweys elev Kilpatrick, at undervisningen skulle fokusere på å danne eleven og lære eleven å tilegne seg kunnskap fremfor en overføring av kunnskap, da kunnskapen endrer seg. Dette har resultert i det fokus på studiestrategi vi har i dag (Imsen). Vi finner også progressivistiske tanker i skolen i dag, bla. gjennom elevens rett på tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Besvart.

3 PED148 08.12.2016 - Drøftingsoppgave

Drøftingsoppgave: (Besvar en av disse to)

1. Redegjør for to av følgende temaer: Pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi, pedagogisk historie, spesialpedagogikk, sosialisering og danning. Drøft hvordan de to temaene vil ha ulikt pedagogisk fokus på undervisning. Vis til relevant teori i din redegjørelse og dine drøftinger
2. Redegjør for den didaktiske relasjonsmodellen og den didaktiske trekanten, og drøft hvordan disse modellene kan benyttes i pedagogisk planlegging og arbeid. Vis til relevant teori i din redegjørelse og dine drøftinger

Skriv ditt svar her...

Oppgave 2: Redegjørelse av den didaktiske relasjonsmodellen, den didaktiske trekanten og drøfting av hvordan disse modellene kan benyttes i pedagogisk planlegging og arbeid.

Innledning

I denne oppgaven vil jeg først redegjøre for den didaktiske relasjonsmodellen og den didaktiske trekanten, før jeg, ved hjelp av en fiktiv planlegging av en undervisningsperiode for en førsteklasse, vil drøfte anvedneligheten til disse modellene når det kommer til pedagogisk planlegging og arbeid.

Den didaktisk relasjonsmodellen

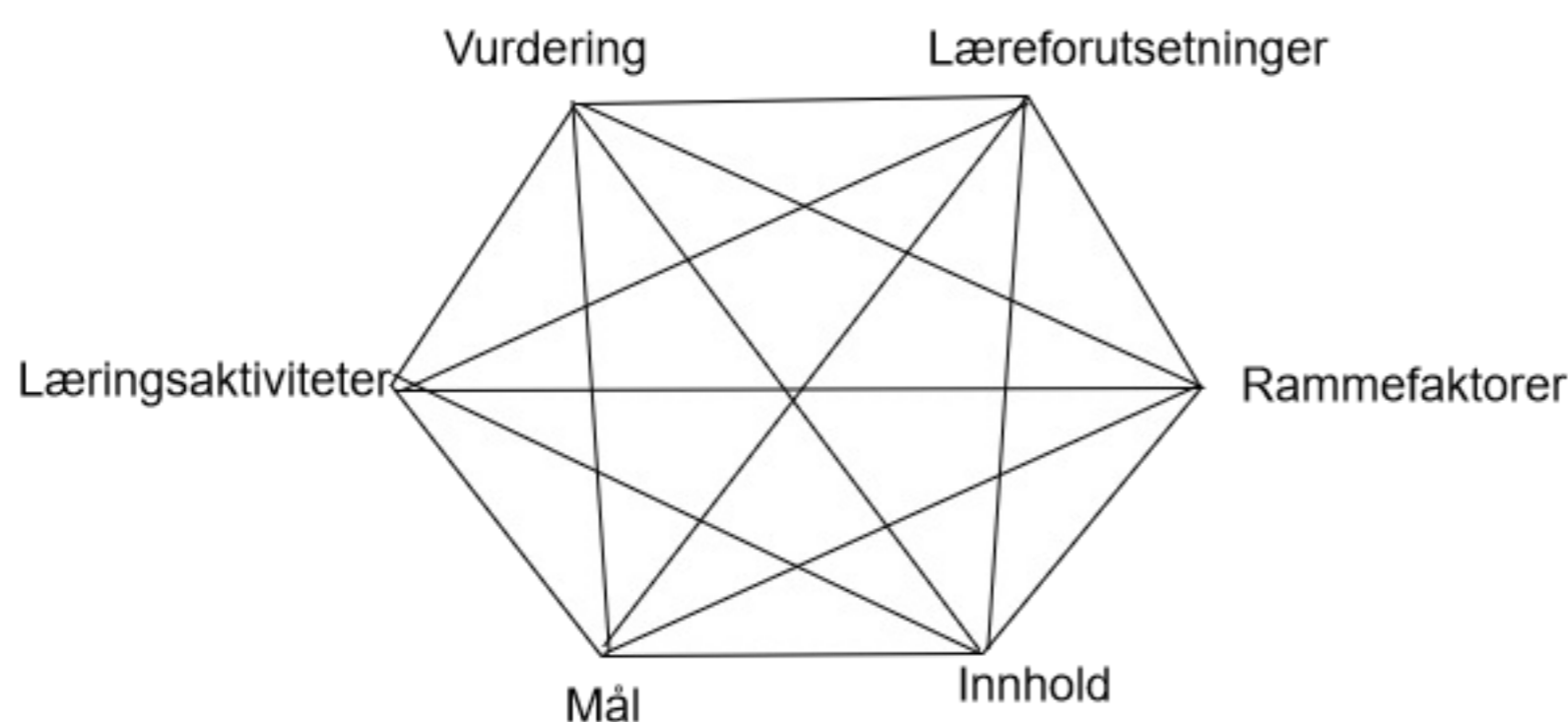

fig. 1 Den didaktiske relasjonsmodellen (didaktisk arbeid)

Den didaktiske relasjonsmodellen er en modell som er utarbeidet for planlegging og vurdering av undervisning. Modellen ble utviklet som et alternativ til den dominerende mål-middel-undervisningsmodellen i sin samtid. Mål-middel-undervisning gikk ut på å sette et mål for undervisningen og finne de mest effektive metodene for å nå dette målet. Målet ble satt i hovedsetet og midler ble satt i bruk for å nå målene.

I den didaktiske relasjonsmodellens (fig.1) oppbygning skal det, imotsetning til mål-middel-modellen, tydeliggjøres at de seks faktorene som spiller inn i undervisningen skal vektlegges like mye. Disse faktorene er læreforutsetninger, rammefaktorer, innhold, mål, læringsaktiviteter og vurdering. Faktorene påvirker hverandre, noe som vil vises i drøftingsdelen.

Læreforutsetninger

Læreforutsetninger er de forutsetningene et individ har for læring. Disse forutsetningene kan både være fysiske og kognitive. Et handikap eller en nedsatt sansefunksjon kan eksempelvis påvirke et individs fysiske forutsetninger for læring. De kognitive forutsetningene kan eksempelvis spores til Piagets skjemateori der læreforutsetninger er de eksisterende skjemaene individet har (pedagogiske grunntanker). Johann Herbart kalte læreforutsetningene for appersepsjonsmasse, og Comenius skal ha hatt lignende tanker. Fellestrekket ved disse teoretikerene er at læring må bygge på allerede eksisterende kunnskaper og ferdigheter.

Rammefaktor

Rammefaktor er de rammene eller faktorene som "begrenser" undervisningen, eller mulighetene i undervisningen. Rammefaktorer kan blandt annet være formale (læreplanen opplæringsloven), uformelle (lærerens tolkning av læreplanen), kjente (skolens beliggenhet og muligheter), ukjente (lærerens påvirkning fra fortiden), materielle (tilgang på undervisningsmateriale, lokaler), osv.. I skolen er ofte læreren den største rammefaktoren (didaktisk arbeid).

Mål

Målet skolen har for undervisningen blir i Norge styrt av opplæringsloven og læreplanen. Læreplanens del 1 fremmer generelle mål for fellesskolen, der dannelse, fellesskap, bevaring av demokrati og utvikling står i sentrum. Del 2 er en konkretisert utgave av del 1, som er mer anvednbar i skolen og undervisning. Del 3 fungerer som en bro mellom del 1 og del 3. Del 3 er målene innenfor hvert fag (Pedagogiske grunntanker). I hvert av fagene er det, etter LK06, oppført detaljerte mål om hva elevene skal kunne mestre på forskjellige nivå i skolegangen. Mål kan også oppfattes som delmål for elever og mål for undervisningstimen, som kalles læremål. Læremål refererer til at elevens læring skal være målet, og det er viktig at ikke lærerens målfokus er på egen utførelse.

Innhold

Undervisningens innhold og mål er to sider av samme sak (didaktisk arbeid). Innhold i form av læreverker og pensum står i relasjon med undervisningens målsetting. Læreren må velge innholdet til undervisningen, som for eksempel, i følge Csikszentmihalyi, bør ligge i elevenes flytsone. For at elevene skal følge med, kan en lærer eksempelvis velge innholdet delvis etter elevenes interesser (Dewey), dersom innholdet fører til det samme målet. Tidligere ble mye av skolens innhold valgt på et nasjonalt nivå i Norge, mens det i dag er mer opp til den enkelte skole og lærer.

Læringsaktiviteter

Aktivitetene som blir brukt i undervisningstimen er ofte bestemt ut fra forskjellige didaktiske metoder som velges av læreren. Læringsaktivitetene kan også velges intuitivt, men de vil alltid være preget av lærerens teoretiske forståelse av hva som vil være pedagogisk. I didaktisk arbeid menes det at en undervisningsmetode verken er god eller dårlig, men lærerens anvendelse og valg av metode, etter hvilke undervisningssituasjon den skal brukes i, kan være det. Det påstås også at en universal metode ikke finnes, men at en lærer skal sørge for at aktiviteten som brukes holder så mange av "MAKVIS"-prinsippene som mulig er; Motivering, Aktivisering, Konkretisering, Variering, Individualisert arbeid og Samarbeid.

Vurdering

Vurderingen i den didaktiske relasjonsmodellen peker til vurdering av egen praksis; det som faktisk skjedde i timen. Ved å analysere prosessen fra målsetting av undervisningen til endt undervisning, og vurdere denne, kan en, på basis av disse vurderingene, forbedre praksisen.

Den didaktiske trekanten

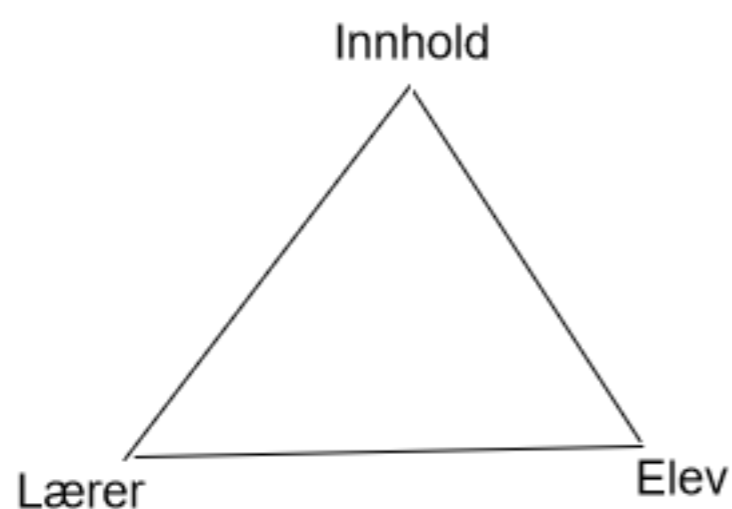

fig. 2 Den didaktiske trekanten (didaktisk arbeid)

Den didaktiske trekanten er en modell som kan brukes i både planlegging, og vurdering av undervisning. Undervisningssituasjonen består av tre elementer og forholdene dem imellom i den didaktiske trekanten; lærer, elev og innhold.

Aksen mellom lærer og innhold kalles representasjonsaksen og vektlegges i undervisning der lærer presenterer stoffet for elevene, som er passive. I tradisjonalismen vektlegges denne mest, noe vi finner i både behavioristenes, Platons og Aristoteles tankegang.

Aksen mellom lærer og elev kalles kommunikasjonsaksen og vektlegges i undervisning der kommunikasjon mellom lærer og elev er sentralt. Vygotsky mente at læring alltid skjer i sosiale sammenhenger, og la stor vekt på det språklige i læring og det sosiale samspillet. Å vektlegge denne aksen her er også viktig i det filosofisk hemaneutiske tankesettet, der alles oppfatning av verden er subjektiv, og at vi kan utvide oppfatningen gjennom diskusjon med andre. Sokrates vektla blant annet denne aksen med sine ledende spørsmål for å "forløse" kunnskapen hos samtalepartneren.

Aksen mellom elev og innhold kalles erfaringsaksen og vektlegges i undervisning der elevaktivitet er sentralt. Eleven skal interagere direkte med stoffet. Sokrates vektla også denne aksen, da de ledende spørsmålene hans stilte "eleven" direkte i kontakt med innholdet, der oppgaven deres var å selv løse problemet som spørsmålet hans skapte.

Både erfaringsaksen og kommunikasjonsaksen blir vektlagt i progressivistisk undervisning, selv om erfaringsaksen gjerne veier tyngst.

Drøftingsdel

I denne drøftingsdelen vil jeg presentere en fiktiv planlegging av en undervisningsperiode på ett år for en førsteklasse. Jeg vil til slutt konkludere med hvorvidt jeg anser modellene presentert over som anvendelige i pedagogisk arbeid.

Fiktiv plan for undervisning

Målet med undervisningen vil være at elevene skal kunne innfri kompetansekravene for 2. klasse. Et mål er at så mange som mulig skal oppnå kravene, og at klassen ligger godt an til sommeren, slik muligheten for å nå målene i 2.klasse skal være mulig. For å få så mange som mulig til å oppnå kravene, må jeg hindre at elever faller fra. Målene for 2.klasse jeg vil fokusere på i planen er grunnleggende ferdigheter innen lesing, skriving og regning. Jeg har også som mål at elevene skal fatte interesse for læring, og lære å tilegne seg kunnskap på en best mulig måte.

For å kunne legge til rette undervisning i flytsonen må jeg ha oversikt over læreforutsetningene til elevene, noe jeg ikke har hatt mulighet for på grunn av manglende tilgang til erfaringshistorikken til elevene. Da gruppen jeg skal undervise er multikulturell, der noen har foreldre med høy utdanning, og noen med lav, vil forskjellen på læreforutsetningene være store når det kommer kunnskap, ferdighet og holdning.

For å oppnå målet mitt med at så få som mulig skal faller fra, må jeg kunne kommunisere med elevene på et felles språk og bruke ord som alle forstår (Vygotkys teori om språkets betydning for undervisning). Valget mitt er så å anvende prinsippene i systematisk begrepsundervisning (Hansens "begreper å begripe med", 2006) og jobbe systematisk igjennom de grunnleggende begrepene skissert av Magne Nyborg. Disse begrepene skal kunne undervises uten annet en fysiske læreforutsetninger, og er et ideelt innhold å begynne med. Da denne systematiske gjennomgangen av grunnleggende begreper er ukjent for de fleste, der skjema vil akkomodere og assimileres (Piaget). Ved å undervise i dette innholdet vil jeg kunne holde de fleste i flytsonen, og skape interesse hos barnet (Herbart). Denne metoden har også som fokus å lære eleven å tilegne seg kunnskap selv, ved å analysere ny informasjon ved hjelp av de grunnleggende begrepene, se delvise likheter, og dermed kunne mer systematisk organisere informasjonen i sine skjema.

Delmålet er at elevene skal ha fullstendig begrepsforståelse for de relevante grunnleggende begrepene som skal brukes i undervisning av lesing, skriving og regning i før desember. Jeg vil da gjøre en vurdering av undervisningen og prosessen, for så å planlegge neste semester mer detaljert.

Rammefaktorene for denne undervisningen vil være miljøet rundt. Da systematisk begrepsundervisning er avhengig av store mengder og varierte konkrete, er det nødvendig med lagringsplass for disse, og et trygt uteområde som kan brukes mye. Foreldres forventninger kan også være en rammefaktor for denne undervisningen, hvis de ikke opplever dette som relevant for undervisningen. Min tolkning og utførelse og valg av aktivitet innlemmet i metodene vil være den største rammefaktoren.

Et mål for undervisningen er å la erfaringsaksen i den didaktiske trekanten veie tyngst. Dette velges fordi førstehåndserfaring og utprøving vil engasjere elevene, og gi best læring (Dewey). Ved å ha et felles språk, som elevene mestrer, vil elevene kunne oppleve mestring oftere, ved å ha forutsetninger til å forstå mer komplekse begreper (Nyborg), og dermed oppleve forsterkning i interaksjon med undervisnings situasjonen og stoffet (behaviorisme og motivasjonsteori). Men selv om jeg vil legge hovedvekten på erfaringsaksen vil jeg også legge vektlegge kommunikasjonsaksen. Ved hjelp av språket systematiseres begrepene, og kommunikasjonen brukes til å styre elevens oppmerksomhet mot de forskjellige egenskapene ved begrepene (Bandura og Nyborg).

I det andre semesteret så vil de lærte grunnleggende begrepene være aktivt brukt som innhold for å organisere "leseskjema", "skriveskjema" og "regneskjemaet" hos elevene. Ved å vektlegge kommunikasjonsaksen mellom elev og lærer samtidig som erfaringsaksen vil lærer kunne styre oppmerksomheten til elevene mot de relevante egenskapene ved matematiske symboler og symboler innen lesing. De grunnleggende begrepene vil brukes som byggesteiner i en induktiv undervisning av de grunnleggende ferdighetene i lesing, skriving og regning,

hvor elevene så samlet som mulig utvide sine nærmeste utviklingssoner (Vygotsky).

Til sommeren vurderes undervisningsåret og sees i sammenheng med målene som ble satt for året for så å kunne forbedre undervisningen. Vurdering har også foregått etter hver undervisningsøkt for å forsikre en gradvis forbedring av undervisningen og at MAKVIS-prinsippene blir overholdt (didaktisk arbeid).

Sammendrag og konklusjon

Med denne planen i grunn, mener jeg å ha vist anvendeligheten til den didaktiske trekanten og relasjonsmodellen for planlegging og vurdering av undervisning. Selv om valget av metoder og mål kan endre seg, synes modellene å vise seg mer eller mindre relevante i alt pedagogisk arbeid.

Besvart.